

BILTEN SAVJETA VELEUČILIŠTA VERN'

2. sjednica savjeta VERN'a, 28. listopada 2011., Zagreb

Tema: Visoko obrazovanje i tržište rada

OTVARANJE SJEDNICE

2. sjednica Savjeta Veleučilišta VERN' održana je pod predsjedanjem gđe. Doris Pack, predsjednice Savjeta Veleučilišta VERN' i predsjednice Odbora za obrazovanje, medije, šport, kulturu i mladež Europskog parlamenta. Uz dobrodišlicu prisutnima, gđa. Pack je iz prve ruke informirala članstvo Savjeta o najnovijem razvoju događaja u administraciji EU, dramatičnim pregovorima o sudbini Grčke i eurozone. Nakon uvodnih rečenica, g. Branko Štefanović, predsjednik Upravnog vijeća Veleučilišta VERN', obratio se prisutnim članovima Savjeta.

OSVRT NA PROTEKLO RAZDOBLJE RADA VELEUČILIŠTA VERN'

Branko Štefanović, predsjednik Upravnog vijeća Veleučilišta VERN' (sažetak)

Proteklih osam mjeseci predstavlja kontinuitet bogatog i dinamičnog razvoja VERN'a, obilježenog nizom aktivnosti među kojima se posebno ističu sljedeće:

Integracija Zagrebačke škole za menadžment

Dovršen je proces integracije Zagrebačke škole za menadžment u sustav VERN'a, čime je kompletirana prva akvizicija u visokoobrazovnom sustavu Republike Hrvatske i ostvaren iskorak VERN'a u obrazovanje za turizam kao najuspješniju hrvatsku industriju.

Reakreditacija

U travnju 2011. godine Agencija za znanost i visoko obrazovanje, kao nadležno regulatorno tijelo, obavila je postupak reakreditacije VERN'a. Rezultati reakreditacije službeno još nisu objavljeni, ali očekujemo da će biti pozitivni.

Vis

Projekt koji pripremamo zadnjih 5 godina konačno je pokrenut ove godine. Riječ je o projektu Međunarodnog sveučilišnog centra na otoku Visu, koji VERN' realizira u suradnji s gradom Visom. Ovaj razvojni projekt zamišljen je kao simbiotski pokušaj stvaranja visokoobrazovnog edukacijskog centra i oživljavanja jednog od najljepših jadranskih otoka.

VERN' Akademija

U jesen 2011. godine započela je s radom VERN' Akademija - mjesto na kojem će svi predavači i zaposlenici VERN'a usavršavati svoja znanja i vještine te tako podizati kvalitetu svojih kompetencija.

Erasmus

Ove godine, VERN' počinje aktivno sudjelovati u Erasmus programu Europske unije. Prvih 14 VERN'ovih studenata i predavača sudjeluje u ovom programu i odlazi u međunarodnu akademsku razmjenu.

Akvizicija Visoke novinarske škole

VERN' je nedavno obavio i drugu akviziciju u području visokog obrazovanja. VERN'u se pridružila Visoka novinarska škola, te je tako započeo proces kompletiranja vertikale medijskih i komunikacijskih studija unutar Veleučilišta VERN'.

UVODNA IZLAGANJA

Goran Radman, dekan Veleučilišta VERN' predstavio je glavnu temu 2. sjednice Savjeta pod nazivom „Visoko obrazovanje i tržište rada“.

Goran Radman, dekan Veleučilišta VERN' (sažetak)

Svjedoci smo jedne opasne neuravnoteženosti između postojećeg tržišta rada i obrazovnog sustava u cijelosti, a posebno segmenta visokog obrazovanja. Niti strateški, niti taktički ta dva važna segmenta društva ne surađuju dovoljno i ne grade zajedno ono što bi nam svima trebao biti cilj, a to je društveno blagostanje.

Upravo ta činjenica potaknula nas je da ovu sjednicu Savjeta VERN'a posvetimo razmjeni mišljenja o tom problemu, te da razmotrimo njegove uzroke i manifestacije, kao i moguća rješenja koja bismo svi za-

jedno trebali imati u vidu i tako nastojati da se visoko obrazovanje i tržište rada što kvalitetnije prožmu. Sa stajališta VERN'a posebno je važno sagledati spomenutu problematiku iz perspektive stručnog visokog obrazovanja. Neadekvatan društveni odnos spram potreba i važnosti kvalitetnog stručnog visokog obrazovanja jedan je od bitnih uzroka spomenute neravnoteže, koja opterećuje naše gospodarstvo i dodatno otežava izlazak iz recentne krize.

Kao uvod i podloga za raspravu prezentirana su dva izlaganja - „Visoko obrazovanje i tržište rada“ VERN'ove prodekanice za istraživanje i razvoj dr. sc. Mire Lenardić i izlaganje Sanje Crnković-Pozaić, samostalnice konzultantice za tržište rada „Visoko obrazovanje i tržište rada u Hrvatskoj: ponuda i potražnja zanimanja iz ekonomskog visokoobrazovnog područja“.

IZLAGANJA

dr. sc. Mira Lenardić:

„Visoko obrazovanje i tržište rada“ (sažetak)

Nužnost programsko-sadržajnog i metodičko-didaktičkog približavanja visokog obrazovanja potrebama tržišta rada, povećanje broja visokoobrazovane populacije, osiguranje visokog stupnja zapošljivosti uz zaštićenu autonomiju znanosti (...), sve su to redom izazovi visokog obrazovanja u okviru Bolonjskog procesa, koji već niz godina djeluje, s više ili manje uspjeha, na europskoj akademskoj sceni.

Danas, uz prisutnost još aktualne višegodišnje ekonomske krize i rastuće nezaposlenosti posebice mladih ljudi - kao i sve izraženijeg raskoraka između ponude i tržišne potražnje za visokoobrazovanim kadrovima, u Hrvatskoj se otvaraju pitanja na koje treba pronaći kvalitetne odgovore i nova rješenja sukladna europskoj praksi. Jedno od ključnih pitanja u tome smislu bavi se odnosom stručne i sveučilišne (znanstvene) visoke naobrazbe u korelaciji s potrebama tržišta rada.

Binarni model visokog obrazovanja: različiti i jednakovrijedni studiji

Hrvatski visokoobrazovni sustav deklarativno je organiziran prema bolonjskom binarnom modelu, u kojemu se paralelno izvode sveučilišni i stručni studiji, ali se pritom njihova različitost, uz istodobnu jednakovrijednost, nedovoljno prepoznaje i ne vrednuje na odgovarajući način.

Prema smjernicama Bolonjskog procesa, binarni model visokoobrazovnog sustava treba jasno vrednovati sveučilišno i stručno visoko obrazovanje kao dvije diferencirane i lako usporedive, jednakovrijedne visokoobrazovne vertikale, kojima se zadovoljavaju potrebe društvene zajednice, kako one izražene na tržištu rada, tako i one uvjetovane nezavisnošću i autonomijom znanosti, te promiče mobilnost i prevladavaju zapreke slobodnom kretanju studenata i nastavnika. Temelj jednakovrijednosti dviju vertikala čini jedinstveni bodovni sustav ECTS, kojim se vrednuju studiji bez obzira kojoj vertikali pripadaju.

Prihvatanjem ovog pristupa, Hrvatska se *de iure* pridružuje zemljama Europe u razvijanju prepoznatljivog Europskog prostora visokog obrazovanja. No, praksa i činjenice ukazuju da proklamirana jednakovrijednost sveučilišnog i stručnog obrazovanja u Hrvatskoj u praktičnoj primjeni još nije zaživjela. Stručni studiji su podcijenjena vrsta na što između ostalog ukazuju sljedeće pojave:

- **vertikalna nedorečenost i neravnopravnost**
Sveučilišni studiji u rasponu od preddiplomskih do poslijediplomskih razvijaju se po skali 3+2+3, dok su stručni ograničeni na 3+2 (nije predviđena poslijediplomska razina).
- **ograničenja u uzlazno-dijagonalnoj mobilnosti studenata**
Omogućen je prijelaz s jedne na drugu vertikalu u smjeru od sveučilišnih prema stručnim studijima; u suprotnom smjeru te mobilnosti nema.

S obzirom na navedeno, jasno je da je stručna visoka naobrazba neopravdano potpuno blokirana na diplomskoj razini, budući da u stručnoj vertikali za daljnje formalno obrazovanje nema mogućnosti, a prijelaz na sveučilišnu vertikalu je također onemogućen.

Usklađivanje obrazovnog sustava s potrebama tržišta rada

Programsko usklađivanje

Hrvatski poduzetnici/poslodavci su više-manje jedinstveni u razumijevanju značaja i izražavanju mišljenja o neophodnosti reforme obrazovnog sustava u smjeru obrazovanja stručnjaka koji će svojim znanjima i vještinama najbolje odgovarati potrebama učinkovitog razvoja gospodarstva. Pri tome je važno usmjeriti se na potrebe svake pojedine struke unutar industrijskih grana.

Programskim usklađivanjem hrvatskog visokoobrazovnog sustava s potrebama tržišta rada trebao bi se smanjiti postojeći raskorak te, posljedično, povećati broj zapošljivih visokoobrazovanih osoba.

Povećanje broja visokoobrazovanih osoba

Osim programske neusklađenosti s potrebama tržišta, jedno od znakovitih obilježja strukture hrvatske formalno obrazovane populacije, koja opterećuje gospodarski razvoj RH u usporedbi s EU, jest nedostatak radno sposobne populacije s visokim obrazovanjem.

	RH	EU
Radno sposobni 25.-59. g. starosti	ISCED 5 i više 18,4%	26,8%
Mlada populacija 30.-34 g. starosti	24,2%	33,5%

Podaci za 2010. godinu.

Problem nedostatka visokoobrazovanih osoba ne ogleda se samo u broju studenata, već je i rezultat neučinkovitosti studiranja izraženog u nižem postotku završavanja studija u odnosu na EU prosjek.

	RH	EU
20.-29. g. starosti	Diplomirani studenti na 1.000 stanovnika 52,4	63,7
Mlada populacija 20.-29 g. starosti	52%	64%

Postotak završavanja studija u RH u odnosu na EU.

Usklađivanje odnosa sveučilišno i stručno obrazovane populacije s potrebama društvene zajednice

Gotovo 65% studenata studira neki od sveučilišnih studija, koji su programski osmišljeni prvenstveno kao priprema za razvoj znanstvenih i akademskih karijera, a puno manje kao priprema za nastup na tržištu rada, što zacijelo ne odgovara potrebama razvoja društvene zajednice u cjelini, a naročito potrebama razvoja gospodarstva.

Prema podacima o nezaposlenima (ukupno 285.345, kolovoz 2011.), 10,6% su osobe s visokom naobrazbom, pri čemu su 1/4 mladi u dobi od 25 do 34 godine. Jedan od razloga tome zasigurno leži u činjenici da većina poduzetnika (poslodavaca) u Hrvatskoj doživljava vještine i kompetencije raspoložive radne snage neodgovarajućim i stoga ograničavajućim faktorom u poslovanju.

	RH	EU
stopa zaposlenosti	85,6%	87,1%
stopa nezaposlenosti	11,4%	5,6%

Zaposlenost i nezaposlenost visokoobrazovanih osoba.

Empirijska istraživanja upozoravaju na to da je prosječni zaposlenik u Hrvatskoj u četrdesetim godinama potkvalificiran, nedostavno obrazovan i slabo mobilan. Ukratko, nije konkurentan. Dominacija visokog obrazovanja koje mladom čovjeku daje kompetencije za prvenstveno znanstvenu i/ili akademsku, a manje za stručnu karijeru prema mjerilima tržišta rada, ima za posljedicu „proizvodnju“ visokoobrazovanih osoba koje su nedovoljno i neadekvatno specijalizirane u uvjetima „industrije znanja“, koja sve više postaje nezaobilazna nositeljica razvoja društva.

Sve u svemu, odnos visokog obrazovanja i tržišta rada, kakav je u Hrvatskoj danas, ima trojako negativno djelovanje na gospodarski razvoj i rast:

- podržava i širi raskorak između stečenih znanja i kompetencija u odnosu na one potrebne tržištu rada
- podržava rast broja nezaposlenih mladih školovanih ljudi
- usporava razvoj gospodarstva uslijed manjka adekvatno obrazovanih stručnjaka.

Sanja Crnković-Pozaić: „Visoko obrazovanje i tržište rada u Hrvatskoj: ponuda i potražnja zanimanja iz ekonomskog visokoobrazovnog područja“ (sažetak)

Obrazovni sustav je ključna komponenta klastera znanja

Ishodište planiranja obrazovanja trebale bi biti analize budućih potreba tržišta rada koje se temelje na strategiji razvoja gospodarstva i na procjenama potreba zajednice. U modelu razvoja koji se temelji na trostrukom heliksu ili na modelu klastera znanja, obrazovanje je jedan od ključnih elemenata dinamičkog sustava razvoja koji je u stalnoj interakciji sa sustavom primjene znanja (poduzećima koja stvaraju novu vrijednost) i sustavom stvaranja novih znanja (inovacije koje potencijalno nastaju kod svih članova zajednice). Obrazovni sustav je ključna komponenta klastera znanja koji brine o njegovoj diseminaciji, najčešće prema onima koji ta znanja i koriste, poput poduzeća, javne uprave ili pak civilnog društva.

Standard zanimanja

Razumijevanje potreba gospodarstva za znanjima temelji se na razumijevanju upotrebe zanimanja. Zanimanje se može definirati kao skup znanja i vještina koja se koriste na jednom ili više srodnih radnih mjesta. Zanimanje prema tome predstavlja upotrebu znanja, tj., skup svih znanja, vještina i kompetencija koje su potrebne da bi se postigao očekivani radni učinak na radnom mjestu. Skup navedenih kompetencija nazivamo standardom zanimanja.

Standard kvalifikacija

Međutim, za razumijevanje upotrebe znanja, odnosno zanimanja, moramo znati i nešto o obrazovnom području i kvalifikacijama koje omogućuju znanja koja se koriste u zanimanjima. Koja je veza između kvalifikacija i zanimanja? Kvalifikacije se stječu završetkom obrazovnog procesa i one jamče pojedincu i onome tko ga zapošljava da takva osoba ima sasvim određene i provjerene kompetencije stečene kroz ishode učenja. Svaka bi osoba s jednakim kvalifikacijama trebala imati jednake kompetencije, što govori o važnosti standarda kvalifikacija.

Usklađivanje obrazovnog sustava s potrebama gospodarstva

Usklađivanje obrazovnog sustava s potrebama gospodarstva mora se, dakle, temeljiti na dinamičnom sustavu praćenja, identificiranja i uključivanja promjena

koje nastupaju u zanimanjima, u ishode učenja u obrazovnom sustavu. Vrlo često se potrebe gospodarstva analiziraju praćenjem kretanja indikatora koji ocjenjuju dinamiku pojedinačnih djelatnosti.

Primjer građevinarstva

Građevinarstvo je u proteklom desetljeću bilo u velikoj ekspanziji kroz investicije u infrastrukturne objekte i stanogradnju koje su pratila rast primanja stanovništva do 2008. Dolaskom recesije, i javne i privatne investicije u ovu djelatnost gotovo su u cijelosti zaustavljene. Je li planiranje u obrazovnom sustavu adekvatno pratilo nagli rast potražnje za ključnim zanimanjima potrebnim u graditeljstvu?

Dio prilagođavanja naglom rastu potražnje zadovoljen je transferom nezaposlene radne snage, dok je planiranje kvota u školama za obrazovanje graditeljskog kadra u cijelosti zanemarilo ovu potražnju. Danas gotovo da nema niti adekvatne zamjene za graditeljska zanimanja onih koji odlaze u mirovinu, dok će svaki daljnji razvoj ove djelatnosti zahtijevati i uvoz strane radne snage.

Distribucija zanimanja

Kako bi se znalo procijeniti ukupnu potražnju za nekim zanimanjima, mora se znati koje djelatnosti najviše koriste neka zanimanja. Za ilustraciju, prikazat ćemo kretanje potražnje za zanimanjima koja koriste znanja i vještine ili ishode učenja iz područja poslovne administracije. Može se reći da kvalifikacije stečene na VERN' u mogu zadovoljiti potrebe upravo takvih zanimanja. Kako procijeniti kakva će biti potražnja za navedenim zanimanjima kako bi se moglo pristupiti realnom planiranju upisa?

Ključna informacija je distribucija zanimanja koja koriste znanja iz obrazovnog sektora poslovne administracije.

Raspodjela udjela zanimanja iz obrazovnog sektora poslovne administracije:

1. prerađivačka industrija (25,5%),
2. financijske djelatnosti (17%),
3. trgovina (12,6%),
4. stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti (9,8%),
5. ostale djelatnosti u kojima je taj udio puno manji.

Dinamika rasta potražnje za zanimanjima

Čini se smislenim pratiti kretanje potražnje za ovim zanimanjima u za njih ključnim djelatnostima pomoću vremenskih serija zaposlenosti.

U periodu 2000.-2011. najdinamičniji rast bilježi trgovinska djelatnost, ali je recesija uvelike zaustavila stalan rast potražnje od 2000. godine nadalje. Nakon značajnog pada ponovno se nazire rast potražnje i to tijekom 2011. Pozitivan rast imali su sektori obrazovanja, građevinarstva i stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti, dok ostale djelatnosti bilježe stagnaciju ili pad.

Planiranje kvalifikacija

Za planiranje kvalifikacija bilo bi potrebno ispitati koje vrste znanja, vještina i kompetencija su potrebne za vrlo različitu primjenu znanja iz poslovne administracije u raznorodnim djelatnostima. Može li se reći da će općenito potražnja za kvalifikacijama obrazovne institucije poput VERN'a rasti ili padati? Odgovor je da će rasti ako navedene kvalifikacije budu pratile potrebe ili standard zanimanja u ključnim djelatnostima.

Na koje bi se potencijalne polaznike VERN' trebao fokusirati u promoviranju svojih kvalifikacija?

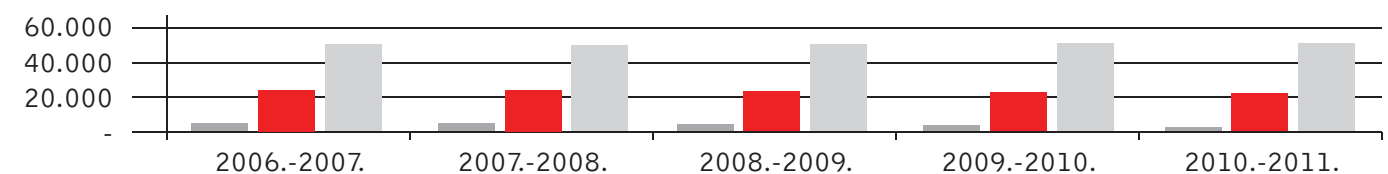
Svjedoci smo velikog vala potražnje za visokim obrazovanjem. S obzirom na to da se većina mladih upisuje u strukovne škole, dok je broj gimnazijalaca ograničen, čini se da bi za uspješno privlačenje mladih

na stručne poslovne studije trebalo krenuti upravo od četverogodišnjih strukovnih škola koje se nalaze u istom obrazovnom sektoru kao i poslovna administracija. Koliko su brojni učenici koji pohađaju ove škole? Koliko ih se upisuje na visoke škole i veleučilišta i koliko su uspješni u stjecanju odgovarajućih kvalifikacija?

U donjem grafu prikazano je kretanje upisa u programe iz sektora ekonomije, trgovine i poslovne administracije i broja upisanih u gimnazije. Premda jedino raste broj upisanih u gimnazije, jasno je da se ta populacija orijentira na cijelu paletu programa visokog obrazovanja koja je u ponudi. S druge strane, upisi u četverogodišnje ekonomske škole upola su manji od onih u gimnazije, ali je njihov izbor studija očekivano vezan za njihovu generalnu struku i obrazovno područje ekonomije i poslovne administracije.

Prema tome, kvalitetno obrazovanje na stručnim studijima potencijalno je vrlo interesantno odredište za barem 50% svih mladih koji pohađaju četverogodišnje strukovne škole iz ovoga obrazovnog sektora. Na žalost, mladi koji završe trogodišnje strukovne škole nemaju lak pristup visokom obrazovanju i njihov udio stalno pada.

Upisi u gimnazije i strukovne programe iz područja ekonomije, trgovine i poslovne administracije

	2006.-2007.	2007.-2008.	2008.-2009.	2009.-2010.	2010.-2011.
3-godišnje škole 3-year VET schools	6.970	6.512	5.763	5.412	5.251
4-godišnje škole 4-year VET schools	25.323	25.202	24.942	24.375	23.848
Gimnazije Grammar schools	51.265	50.878	51.081	51.954	52.260

Izvor: eMatica, MZOS, 2010./2011.

DISKUSIJA

Nakon uvodnih izlaganja, prisutni su se u skoro dvosatnoj diskusiji dotaknuli brojnih otvorenih pitanja vezanih uz temu sjednice. Donosimo sažetke glavnih naglasaka iz diskusije grupirane oko najvažnijih tematskih cjelina.

Zakonska regulativa

Nasuprot visokoobrazovnom sustavu, u kojemu nema normativno definiranih razlika između stručnih i sveučilišnih studija, što za posljedicu ima nedovoljnu prepoznatljivost vrijednosti stručnog visokog obrazovanja koje bi posredstvom tržišta rada trebale utjecati na gospodarski razvoj, zakonska regulativa u srednjoškolskom obrazovanju od 2009. prepoznaje specifičnost strukovnog obrazovanja do te mjere da mu posvećuje poseban zakon - Zakon o strukovnom obrazovanju. Nije li to koristan putokaz i za visoko obrazovanje?

prof. dr. sc. Vedran Mornar
predsjednik Nacionalnog vijeća za visoko obrazovanje

„Opasnost vidim u određenim interpretacijama ustavno zagwarantirane autonomije sveučilišta, koje ne uvažavaju realne društvene potrebe, odnosno potrebe hrvatskog gospodarstva.“

U nedavnim prijedlozima zakona kojima bi trebalo regulirati stanje u visokoobrazovnom sustavu, uz prijedlog Zakona o visokom obrazovanju predlaže se i poseban Zakon o sveučilištima, ali ne i poseban zakon kojim bi se regulirale sadržajne, metodološke i svrsishodne specifičnosti stručnih u odnosu na sveučilišne studije. Ta činjenica ukazuje na to, da unatoč očiglednom kaskanju visokog obrazovanja za potražnjom na tržištu rada, odnosno za potrebama gospodarskog razvoja, još nije sazrela spoznaja o potrebi i/ili volja za provedbu jasne razlikovnosti stručnog visokog obrazovanja, koje će

kao dio binarnog modela biti usmjereno na tu potražnju i učinkovito reagirati odgovarajućom ponudom. Poseban zakon o stručnom visokom obrazovanju trebao bi približiti visoko obrazovanje potrebama gospodarskog razvoja i jasno definirati mjeru u kojoj bi visoka učilišta (sveučilišta) mogla biti autonomna i neovisna o tržištu (sveučilišni, odnosno znanstveni studiji), a u kojoj mjeri bi, s druge strane, bila u funkciji potreba gospodarstva iskazanim na tržištu rada (stručni studiji).

gđa. Ankica Paun Jarallah
ravnateljica Hrvatskog zavoda za zapošljavanje

„Gospodarstvo se ipak daleko brže mijenja nego obrazovanje. To je činjenica koje smo svi svjesni. (...) Uvijek treba kaskati za tim gospodarstvom i stizati ga.“

Autonomija sveučilišta više ne bi smjela biti svemoguća, univerzalni alibi za uskraćivanje odgovornosti prema društvenoj zajednici čiji razvoj uvelike ovisi o razvoju gospodarstva. Područje u kojemu autonomija sveučilišta ima društveno pozitivan učinak (razvoj znanosti kroz sveučilišne studije) tako bi bilo jasno definirano i distancirano od područja u kojemu djelovanje visokih učilišta, pa i sveučilišta, treba biti usmjereno potrebama tržišta rada i gospodarskog razvoja (razvoj struka kroz stručne studije).

dr. sc. Sandra Švaljek, Ekonomski institut Zagreb

„Ono što Ekonomski institut kao institucija može napraviti za Hrvatsku je razvoj makroeko-nometrijskog modela koji će biti podloga za projekciju budućih potreba na tržištu rada.“

Stručna partnerska tijela

Evidentan je nedostatak komunikacije između visokog obrazovanja i gospodarstva zbog čega trpe oba sektora, a samim time i društvena zajednica u cjelini. Dok u srednjoškolskom sustavu postoje tijela susretanja obrazovanja i gospodarstva i usmjeravanja obrazovanja prema potrebama struka (stručna partnerska tijela), u visokom obrazovanju toga nema. Tu bi ulogu mogla preuzeti već postojeća tijela u raznoraznim udrugama, komorama, institutima, no za to je potrebno potaknuti odgovarajuću suradnju visokoobrazovnog sustava i gospodarstva te koordinaciju u pogledu identifikacije potražnje i ponude na tržištu rada.

U zemljama u kojima je razvijen sustav alumnija (ogledni slučaj je Finska), redovita komunikacija visokih učilišta s bivšim studentima uključenima u radne

processe predstavlja značajan resurs za usklađivanje studijskih programa s identificiranom potražnjom na tržištu rada. U Hrvatskoj ne postoji razvijen alumni sustav koji bi bio prepoznat kao kvalitetan resurs koji doprinosi jačanju veza obrazovanja i gospodarstva. Postojeći vidovi aktivnosti koji se provode kroz alumni sustav vrlo su fragmentirani i usko usmjereni, tako da je taj resurs tek u nastajanju.

Goran Radman, dekan VERN'a

„Mi smo na VERN'u vrlo odlučni razvijati paralelno s našim stručnim studijima i brojne i raznolike programe cjeloživotnog obrazovanja. Imamo odgovarajuća iskustva u tome i još veće ambicije.“

Kao poticaj za pojačanu komunikaciju između akademske zajednice i gospodarstva te pojačane aktivnosti usklađivanja visokog obrazovanja s potrebama tržišta rada, kao i razvoja gospodarstva i društvene zajednice u cjelini, predlaže se organiziranje redovitih konferencija na temu „Obrazovanje i rad“. Na konferencijama bi se susretali svi ključni zainteresirani i uključeni subjekti iz akademske zajednice, gospodarstva i pratećih institucija, gdje bi razmjenjivali poglede na postojeće stanje, identificirali izazove i iznosili prijedloge za poboljšanja. To bi bio znakovit iskorak prema uspostavi učinkovite komunikacije među čimbenicima gospodarskog i sveukupnog društvenog razvoja te je u tom smjeru Veleučilište VERN' spremno poduzeti inicijativu.

Potreba za pojačanim tehničkim obrazovanjem i intenziviranjem stručne prakse

Prema iskazima sudionika sjednice, na tržištu rada se osjeća potreba za pojačanim obrazovanjem u tehničkim disciplinama. Tržište rada istovremeno traži posjedovanje vještina upravljanja znanjem (*directors of knowledge*), sposobnost samostalnog zaključivanja na temelju stečenog znanja i učinkovite primjene znanja na raznovrsne problemske situacije (*soft skills*) te, posebice, u smislu zauzimanja osobnih pozitivnih stavova. U tom smislu znakovita je izjava jednog poslodavca, citirana na sjednici: „... *skills I can teach them, attitudes I can not!*“.

prof. dr. sc. Feđa Vukić

„Kakav je to proizvod hrvatskog visokoškolskog sustava? Meni se čini da je taj proizvod podosta analogan onome što uvjetno rečeno možemo nazvati prosječnim proizvodom hrvatske industrije. To je proizvod niske razine složenosti. (...) Nažalost mi uglavnom proizvodimo slabo kompetentne profesionalce. (...) Proizvodimo ljude koji ne znaju misliti svojom glavom.“

Tržište također očekuje da mu se isporuče visokoobrazovani kadrovi koji već tijekom studiranja ostvaruju kontinuiranu (kroz svaki semestar) komunikaciju s realnim poslovnim izazovima u strukama za koje se školuju. Takva očekivanja nameću potrebu i za ozbiljnim unapređenjem sustava studentske prakse, kako bi postala problemski usmjerena i stručno mentorirana, kako bi studenti odmah po završetku studija bili istrenirani i korisni u praktičnoj primjeni stečenog znanja u realnim poslovnim okolnostima.

dr. sc. Mirela Alpeza, Sveučilište u Osijeku

„Trebalo djelovati na „političkoj“ razini oko uvođenja i adekvatnog vrednovanja poslijediplomskog stručnog obrazovanja, ali treba djelovati i na razini tržišta, imidža, brenda, kvalitete koju tržište neposredno prepoznaje. To je jedna paralelna borba.“

Sveučilišta primijenjenih znanosti, poslijediplomska razina stručnog obrazovanja i cjeloživotno obrazovanje
Ocjena je da potpunu podudarnost ponude i potražnje na relaciji visoko obrazovanje - tržište rada nije moguće ostvariti, ali uz stanovite intervencije u visokoobrazovnom sustavu, uz uspostavu odgovarajuće komunikacije između akademskog sektora i gospodarstva izravno i/ili posredstvom pratećih institucija, te naročito uz značajno pojačanu ulogu sustava cjeloživotnog obrazovanja kao korektivnog instrumentarija, mogu se pokrenuti zakočeni mehanizmi koji će uskladiti taj odnos na optimalnoj razini.

Fokus politika i aktivnosti trebao bi biti na potpunoj uspostavi binarnog modela visokog obrazovanja poštivanjem neosporne različitosti - sadržajne, programske i metodičko-didaktičke. Jasna i mudro provedena razlikovnost, uz zaštitu jednakovrijednosti sveučilišnog i stručnog obrazovanja na relaciji znanstveno - stručno, odnosno na relaciji otkrivanja novih znanja s jedne strane i primjene postojećih znanja transformacijom istih u vještine s druge, oslobodit će prostor za razvoj obiju vertikala. Pri tom se ne smije isključiti njihova povezanost i prožimanje putem razmjene sadržajnih, programskih i metodičko-didaktičkih usmjerenja, te odgovarajući prenosni mehanizmi koji će omogućiti prijelaz s jedne na drugu. U tome smislu, zaštita jednakovrijednosti uključuje i otvaranje prostora razvoju stručnih studija i na poslijediplomskoj razini („stručni doktorat“).

Iskustva u Finskoj, prema iskazu člana Savjeta sa Sveučilišta VAASA (profesor Jouko Havunen), pokazuju da se ta razlikovnost očituje upravo u odnosu

sveučilišta i sveučilišta primijenjenih znanosti prema potrebama društvenog razvoja. Sveučilišta su orijentirana na razvoj i istraživanja u području znanosti, dok su sveučilišta primijenjenih znanosti orijentirana na njihovu primjenu u strukama na što jasno ukazuje i njihov naziv. Nadalje, primjer sveučilišta primijenjenih znanosti u Finskoj pokazuje da su ta sveučilišta u svome djelovanju okrenuta pretežito potrebama regionalnog razvoja, te su fleksibilnija u odnosu prema potražnji na tržištu rada. Takav model rezultira pojačanim interesom za stručno visoko obrazovanje, što je u skladu s društvenim potrebama. Sadašnji omjer broja studenata na stručnim i sveučilišnim studijima u Finskoj je 50:50%, ali već u ovoj godini zabilježen je porast ponuđenih mjesta na studijima primijenjenih znanosti, tako da je taj odnos trenutno 30.000 na stručnim spram 20.000 na sveučilišnim studijima, što mijenja omjer u 60:40% u korist stručnih studija.

U Hrvatskoj taj je omjer 65:35% u korist sveučilišnih studija, što zasigurno ne odgovara društvenim i razvojnim potrebama, te ukazuje na neophodnost promjena u visokoobrazovnom sustavu.

U zaključnoj riječi gđe. Doris Pack istaknuta su njemačka iskustva vezana uz odnos obrazovanja i tržišta rada.

Doris Pack, predsjednica Savjeta VERN'a

„Imamo četiri cilja u obrazovanju: naučiti znati, naučiti činiti, naučiti biti i naučiti živjeti zajedno. Te četiri stvari trebale bi se podučavati na sveučilištima. Vrlo smo aktivni u području istraživanja, no nedovoljno se bavimo pitanjem kako treba podučavati. Mislim da je to vrlo važno.“

ZAKLJUČCI - STAJALIŠTE VERN'a

Znanja, vještine i kompetencije koje se stječu visokim obrazovanjem nerijetko su u ozbiljnom raskoraku s potrebama tržišta rada, rasta gospodarstva i razvoja cjelokupne društvene zajednice.

Smatramo da je za učinkovitu promjenu takvog stanja, u smislu usklađivanja visokog obrazovanja s potrebama tržišta rada te povećanja zaposlenosti, naročito među mladima, potrebno učiniti sljedeće:

1. Odrediti odgovarajuće vrijeme i mjesto kontinuiranog dijaloga između subjekata gospodarstva i visokog obrazovanja.
2. Javno afirmirati i poticati razvoj stručnog visokog obrazovanja, a naročito regulirati i normirati odgovarajuću razlikovnost u sadržajima, metodici i ishodima učenja između sveučilišnog znanstvenog i stručnog visokog obrazovanja.
3. Povećati resurse, unaprijediti regulativu te podići kvalitetu programskih sadržaja i izvedbenih metoda u sustavu stručnog visokog obrazovanja, prilagođavajući ih potrebama novog vremena.
4. Cjelovito ostvariti načela i norme bolonjskog modela različitosti i jednakovrijednosti stručne i sveučilišne visoke nabrazbe, te omogućiti transparentnost uvjeta za punu horizontalnu i uzlazno-dijagonalnu mobilnost studenata i nastavnika u okviru binarnog sustava visokog obrazovanja RH.
5. Omogućiti izvođenje poslijediplomskih studija u sustavu stručnog visokog obrazovanja.

Uvjereni smo da će konstruktivan pristup spomenutim izazovima, uz značajan doprinos usklađivanju visokog obrazovanja s potrebama tržišta rada, potaknuti razvoj primijenjenih znanosti prema potrebama novog vremena, u kojemu usko stručno obrazovanje, fokusirano isključivo na gospodarsku sferu, a bez paralelnih kulturoloških, svjetonazorskih i civilizacijskih sadržaja, neće moći odgovoriti izazovima već najavljene budućnosti.

